

capătă și mai mult o aură de sacralitate, întrucât rolul său în a făuri sau, poate, chiar a salva destine este și mai copleșitor.

Autoarea recunoaște, la final, că traseul cunoașterii și cercetării a fost unul labirintic, multidimensional, cu nenumărate intrări și ieșiri, cu o multitudine de autori și opinii, cu ochi înlăuntru și ochi în afară: „A fost un drum lung cu acest hipertext devenit, în sfârșit, carte. O călătorie aparte, inițiativă, intersectată cu evenimente de viață profunde, o epopee personală, transformată într-un fragment de destin” (p. 322).

Invităm cititorul să se familiarizeze cu lucrarea „Primăvara lecturii la români” de Teodora Fintînar. Multitudinea de date pe care le oferă despre rolul cărților în viața privată și modul în care acestea „ascund” și creează istorie vor oferi cititorului o reală revelație.

FÎNTÎNARU, Teodora. *Primăvara lecturii la români. Fragmente de cotidian în spațiul carpatin: sec. XVI – începutul sec. XIX*. București: Editura Academiei Române, 2020. 322 p. ISBN 978-973-27-3305-9.

„METAFORA ÎNTRE CUVÂNT ȘI DRAMĂ” – MONUMENTUL LITERAR AL LUI TUDOR PALLADI

Dr. Eugenia MANEA-CERNEI

Tudor Palladi – omul cu nume „amețitor de adânc”, poetul metaforei înaripate; poetul dorurilor încercate; poetul care, printr-un miracol dumnezeiesc, alege cu migală Cuvintele Graiului Străbun, zidind, astfel, *Nemurirea și Moștenirea-ntru vecie*; poetul cu inimă-albastră; poetul și înțeleptul filosof, aureolat de un lirism de factură metafizică inconfundabilă; poetul incantației și candorii vibrațional-spirituale; poetul, care tresare-ntr-o Clipă de Lumină, scufundându-se în Infinitul ei; poetul viscolit de vise sublime și misterioase; poetul-trubadur al Dragostei, care-i îmbibat cu *Singurătăți de Dor*; poetul, poezia căruia-i doldora de metafore, prin care-ți purifici sufletul până la sublim și-ți umpli cupa energetică a vieții cu miruiri celeste, cu esențe divine, cu roua tămâioasă a crinilor, nuferilor, lotușilor și trandafirilor, – acest poet se remarcă și prin eseistica-i scânteietoare.

Sunt posesoarea trilogiei eseistice (toată recunoștința mea pentru generozitatea și noblețea domnului Poet) *Metafora între*

Cuvânt și Dramă, apărută pe parcursul mai multor ani (Vol. I – 2012; Vol. II – 2017; Vol. III – 2020), a cărei valoare incomparabilă mă face să-mi vibreze sufletul de parcă aş deține niște comori inestimabile.

În toamna gândurilor sale, Tudor Palladi a adunat în jurul Mesei Arturiene 105 scriitori, poeți ai acestei așchii de pământ românesc, înveșnicindu-i prin această Trilogie, grandoarea căreia te încântă. Domnul Tudor Palladi a efectuat o muncă enormă, o muncă de salahor, coborât în minele Literaturii basarabene, acumulată pe acest mult pățimit pământ românesc... și, de acolo, din adâncuri, din labirinturi întunecate, a scos la lumina zilei roca auriferă caracteristică fiecărui scriitor în parte.

El, poetul, asemenea unui pescuitor de perle, a găsit, a descoperit scoica în care-i ascuns mărgăritarul strălucitor.

Eseurile lui Tudor Palladi sunt cele de esențe tari, cu o analiză profundă a operei fiecărui autor; ele mustesc de metafore, în lumina cărora ți se scaldă sufletul, dar și întreaga ființă. Stilul acestor eseuri este coplesitor – un stil inconfundabilul, care aparține doar lui Tudor Palladi. Când le citești, ai senzația c-au fost scrise cu pana muiată în raza de soare strălucitor sau, uneori, în acele raze mirifice, poleite de Selena (această planetă enigmatică și mirifică).

Volumul I al *Metaforei între Cuvânt și Dramă*, cu un subtitlu *Condiția poeziei*, începe cu eseu *Imaginea creației și creația imaginii*, în care autorul ni se destăinuie că „este o încercare directă de a privi din interior unele aspecte esențiale și de vârf ale literaturii române contemporane din peisajul literaturii moldovene”. Dumnealui consideră că aceste critici constituie o „imagine cristalogenică” a creației analizate. Cu adevărat, citind eseurile lui Tudor Palladi, te convingi că, în fond, „Creația este o metaforă, o transformare a cuvântului în dramă” și că „fără întâmplarea metaforei arta literară este zerovalentă”.

Eseistica acestor volume este sclipitoare, plină de lumină și noblețe, frumusețe și adevăr, generozitate și profundă cunoaștere a operei analizate. Toate acestea confirmă afirmația lui E. Lovinescu: „Critica nu e o știință, ci o artă”, dar și cea a lui G. Călinescu:

„În plan înalt, critica e alături de poezie...”

Tudor Palladi s-a condus în scrierea acestor eseuri de sfatul regretatului acad. Eugen Simion: „Criticul nu trebuie să umble pe ponoarele literaturii cu un satâr în mână. Laserul spiritului este mult mai eficient”. Și, într-adevăr, laserul spiritual al lui Tudor Palladi a luminat cu raze benefice și a pătruns în tenebrele literaturii din acest peisaj basarabean, scoțând la suprafață firul aurifer din fiecare rocă literară.

În volumul I al acestei Opere mărețe și-au dat întâlnire cinci Constelații – cea a „întâizeciștilor”, „douăzeciștilor”, „treizeciștilor”, „patruzeciștilor” și „cincizeciștilor”. E de la sine înțeles că primul care strălucește-n această galerie de personalități este Alexie Mateevici – „misionarul Logosului”, „poetul-proroc prin eterna-i *Limba noastră*”, continuând cu încă 20 de scriitori, printre care enumerăm câteva nume: Liviu Deleanu, cel cu „necuprinderea Dorului”; Alexandru Robot – „îmblânzitorul de cuvinte”; Andrei Ciurunga – martirul (Robert Cahuleanu – pseudonim), cel care-n *Nesomnul căutării* află „echivalențe lirice și metafizice”; Teodor Nencev cu profundul „glas al conștiinței”; Magda Isanos cu „Cântecu-i de stea”; Alexandru Lungu – „extraordinarul argonaut al pretutindenei metafizice”; Anatol Gugel cu întregă-i *Oră a Dorului*; Valentin Roșca – alchimistul patosului potrivirii; Vasile Levițchi – cel cu „inimă” de vise etc.

Sensibilitatea, generozitatea și lirismul descoperit în eseurile acestui mare critic literar – Tudor Palladi – sunt uimitoare și-ți redă armonia spirituală, citindu-le.

În volumul II, la masa rotundă a cavalerilor-scriitori, Tudor Palladi i-a adunat pe „șaizeciști” – Constelația Generației de Aur, care prin magia și miracolul său constituie „Conștiința și Demnitatea națională” a acestui Neam Românesc. Volumul începe cu analiza „imaginii creației și a creației imaginii”, continuare din vol. I, autorul fiind convins, ca și A. de Saint-Exupéry, că „orice operă este un drum spre eternitate” și că „lumea se răsfrânge în

mod deosebit în sufletul fiecărui popor” (A.D. Xenopol), urmând sfatul marelui poet francez Ch. Baudelaire: „Fii mereu poet, chiar și în proză”.

Prima stea din această Constelație a șaizeciștilor este poeta Agnesa Roșca – cea, care a sesizat „armonia mării”, fiind permanent aureolată de „cascade de lumini”. Într-un șirag de nestemate se întrunesc în acest volum încă 26 de scriitori, printre care: Mihail Garaz cu „cântecu-i de septembrie”; Victor Teleucă, cel care, prin opera sa, a făcut o „încercare” spirituală „de a nu muri”; Gheorghe Vodă – vălenașul, cel care, prin *Ploaie fierbinte*, prin *Focuri de toamnă*, *Alergând cu inimă*, *De dorul vieții*, *de dorul pământului* și-a creat *Aripi...* pentru înălțare; Grigore Vieru – scumpul nenea Grig al copiilor, – cel, care avea o sacră *Duminică a cuvintelor*, în care-și îngâna *Rugăciuni pentru mamă*. Acest „rapsod și scutier al Neamului” implora Creatorul să ne adune la *Rădăcina de foc* a României Mari; Liviu Damian – cel care, *Altoit pe o tulpină vorbitoare* de către *Ursitoare*, care i-a mai pus și *Un spic în inimă*, a avut apoi revelația de a-l descoperi pe *Eminescu* drept „foc gânditor”, care l-a ajutat, ulterior, să facă „saltul din efemer”, asigurându-și *Nemoartea*; Emil Loteanu – poetul *Chemat de stele*, cel care-n sufletul său, plin de *Zbucium*, purta și *Ritmuri de Vioară albă*, chiar și *Sufletul ciocârlilor*, care l-au ridicat pe *Verticală*; Ion Vatamanu – cel, care-n *Monologurile sale*, *În liniștea cuvintelor*, *La ora păsării*, *La mijlocul ierbii*, anume de *Ziua frunzei*, a ridicat, frunză cu frunză, un Codru secular – el fiind principalul stejar viguros; Anatol Ciocanu – galantul și rafinatul poet, născut în Zodia Cireșarului, rudă de pur-sânge cu crinul (poate, cu trandafirul) etc.

Volumul III cuprinde Constelația „șaptezeciștilor”, considerată cea de-a doua „Generație de Aur” a literaturii basarabene – „Generația Intuiției și concepției”, „Generația devoțiunii și viziunii”.

Și-n acest volum, autorul continuă să-și expună gândurile sale înălțătoare referitor la „Imaginea creației și creația imaginii”. El subliniază: „Constelația șaptezeciștilor, prin condiție și vocație, se înscrie în linia continuității creatoare național-seculare prin poezia timpului și prin timpul ei interior conturat dinspre inspirație și revelație în totul ei tot de acasă...”

Sub acest candelabru luminos, închegat din 57 de lămpi aprinse, unele sclipitoare, altele – mai moderate, cu poleiri de lună, stau adunați cei care alcătuiesc *Generația Demnității și Verticalității*.

Dintre cei 57 de scriitori, o scripă revelatoare, întremătoare, o au, bineînțeles, poeții Neamului: Nicolae Dabija – cel care-a vrut „să măsoare c-o iubire veșnică”; Leonida Lari – cea care-a „purtat coroana destinului orfic”, „refugiată” în spațiul metafizic; Vasile Tărățeanu – regretatul poet de pe Plaiul Fagilor, cel care-a întreținut flacăra românismului, luptând permanent cu *Teama de înstrăinare*; Serafim Belicov – seraficul poet, sufletul căruia era aidoma frăgezimii luminii matinale, dar care a suferit profund din cauza durerilor acestui popor; Leonard Tuchilatu – regretatul poet-vizionar, care nu și-a expus până la capăt „ritmul său etic”; Ion Hadârcă – poetul, sufletul căruia respiră în „ritm de vers” și care, lucrând intens *Zilele*, ca un *Ambasador al Atlantidei*, a dăruit acestui popor multă lumină; Arcadie Suceveanu – scânteietorul poet, care planează ca un albatros, adulmecând cântecul de inimă albastră, fiind mereu în *Așteptarea ninsorilor*; Galina Furdui – „ceasta poetă”, cea cu „inimă de vioară”, Regina Romanței (și a Rondelului) – imnul, care o ține permanent în lumină; Marcela Benea, miracolul poeziei căreia e asemenea pașilor săi pe pământ – „cu băgare de seamă,/ Fără zgomot,/ să nu-i risipească armonia”; Vasile Romanciuc – poetul Nemuritorului și sublimului nostru busuioc; Mihai Morăraș – înstrăinatul bucovinean, care știe bine că *Rădăcinile rămân acasă* și că prin *Lacrima dezvoltată* putem vedea și înțelege Adevărul adevărat; Alexe Rău – Omul, poetul, filosoful, bibliofilul și „managerul luminat de Dumnezeu”.

Am selectat numai aceste 12 nume de referință din acest volum, însă și despre ceilalți 45 de scriitori se pot așterne aprecieri valoroase, precum o și face poetul și eseistul, criticul literar și publicistul Tudor Palladi.

Prin nopțile sale de nesomn și zăbucium interior, căutându-și calea spre sine, el a descoperit o mulțime de căi, ce duc spre inimile celor care și-au expus frământul gândurilor profunde în creație.

Această Trilogie este o carte de Zile mari, este o adevărată sărbătoare pentru întreg Neamul Românesc. Așteptăm, cu nerăbdare, și apariția celui de al IV-lea volum, cel al „Constelației optzeciștilor”.

Prin aceste lucrări eterne, domnul Tudor Palladi și-a durat un monument triumfal.

Sincere felicitări.

17.02.2023